

DEN YTTERSTA
VILDMARKENS HISTORIA

KUBBEN

LÄRARHANDLEDNING

AV

JENNY EDVARDSSON

Lärarhandledning till Kuben

Första delen i serien Den yttersta vildmarkens historia

Handledningen är framtagen av Jenny Edvardsson, www.jennyedvardsson.se

Om denna handledning

I denna handledning får du information om författaren **Nils Lundkvist**, boken *Kuben* och hur boken kan kopplas samman med värdegrundsuppdraget och med flera av skolans ämnen. Du får tips på hur du kan arbeta med boken före, under och efter läsningen. Sist finns ett avsnitt med värdegrundsuppgifter.

Jag hoppas att du gillar de olika uppgifterna och att du ser dem som ett stöd när du arbetar med boken tillsammans med dina elever.

/Jenny Edvardsson

Om boken

Kuben handlar om John och hans familj. De bor långt upp i norr. Det är ödsligt och det är långt till större städer och andra samhällen. Det är inte så ofta de får besök men en dag kommer det en lastbil som lastar av en stor kub på tomten. I kuben finns ett barn, pojken Marjo. Han ska bo hos dem nu. Med Marjo på plats börjar saker hända. Johns föräldrar har viskande samtal med varandra, mamman försvinner bort i flera dagar och Marjo, går han egentligen att lita på? En spännande science fiction- berättelse om förtryck och ett samhälle där Statsapparaten styr med järnhand. Första delen i serien *Den yttersta vildmarkens historia*.

Om författaren

Nils Lundkvist är född 1982 i Skellefteå, i samma vrå av Västerbotten som Torgny Lindgren och Sara Lidman kommer ifrån, och i samma norrländska hörn som öste ur sig indiepopband på tidigt 2000-tal. Båda delarna har format honom lika mycket. Egensinniga berättare och kommunala bibliotek å ena sidan och sunkiga källarreplikaler som luktar kvarglömd pommes frites å andra sidan. Sedan ett par år tillbaka har han flyttat norrut igen med sin familj. Till vardags arbetar Nils som mellanstadie lärare och lär nya generationer att skriva sina egna berättelser och att spela treackordslåtar på gitarr. I nuläget skriver han på den andra delen i serien om *Den Yttersta Vildmarkens Historia*. Den första delen heter *Kuben*.

3 snabba med Nils!

1. Favoritämne när du själv gick i skolan?

Alla praktiska ämnen som bild, slöjd och musik! Geografi när det var kartböcker inblandade. Svenska de gånger vi fick skriva berättelser eller försvinna ner i en bok.

2. Ett minne om en särskild lärare?

Min lågstadielärare Betty hade permanent och största möjliga glasögon och var nog en av de sista fröknarna som samlade sina elever runt tramporgeln på morgonen. Hon lät oss skriva pjäser på rasterna och band in våra berättelser, sydde bokryggar och gjorde omslag i batikmönster. Visade att våra ord spelade roll.

3. Ett tips till lärare som ska jobba med din text!

Barn är intelligenta läsare. Tro dem om komplexa samtal om stora ämnen. Och lek med texten! Klipp ut meningar, stryk andra, förbättra och skriv eget - låt den sätta i gång elevernas eget skapande.

Vi instämmer med Nils och låter läsningen följas upp av komplexa samtal om stora ämnen och eget skapande. Välkommen till Den yttersta vildmarken!

Koppling till läroplanen och till det centrala innehållet

Boken *Kuben* passar väl att arbeta med i ämnena religionskunskap, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk (se förankring i centralt innehåll här nedan) och det går med fördel att låta boken ingå i ett ämnesövergripande arbete eller i ett temaarbete kring skolans värdegrund. Kuben behandlar frågor som rör "Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet", "solidaritet mellan människor" och "alla människors lika värde" (kapitel 1, Lgr22). Sist i denna handledning får du exempel på värdegrundsuppgifter som du kan använda under och efter läsningen.

Religion

Centralt innehåll Etik och livsfrågor åk 4-6

- Samtal om och reflektion över vardagliga moraliska frågor utifrån elevernas egna argument och olika religiösa tolkningar. Sådana frågor kan till exempel handla om ansvar, utanförskap, kränkningar, jämställdhet och sexualitet.
- Samtal om och reflektion över livsfrågor utifrån elevernas egna tankar och olika religiösa tolkningar. Sådana frågor kan till exempel handla om vad som är viktigt i livet och olika föreställningar om vad som händer efter döden.

Samhällskunskap

Centralt innehåll Individer och gemenskap, åk 4-6

- Sociala roller och normer i olika sammanhang, till exempel inom familjen och i vänskapsrelationer. Könroller, jämställdhet och sexualitet.
- Sociala skyddsnet för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.

Centralt innehåll Beslutsfattande och politiska idéer, åk 4-6

- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Hur individer och grupper kan påverka beslut, genom att rösta i allmänna val och till exempel genom elevråd i skolan eller genom att skapa opinion i sociala medier.

Centralt innehåll Rättigheter och rättsskipning, åk 4-6

- Samhällets behov av lagstiftning samt några olika lagar och påföljder. Kriminalitet och möjliga konsekvenser för individ och samhälle.
- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering

Svenska

Centralt innehåll Läsa och skriva, åk 4-6

- Gemensam och enskild läsning. Strategier för att förstå och tolka ord, begrepp och texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, både det direkt uttalade och sådant som är indirekt uttryckt.
- Sammanfattning av texter.
- Resonemang om texter med koppling till sammanhang inom och utanför texten samt till den egna läsoplevelsen.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag.
- Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.

Centralt innehåll Tala, lyssna och samtala, åk 4-6

- Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor, uttrycka tankar och känslor samt resonera och argumentera i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.

Centralt innehåll Texter, åk 4-6

- Skönlitteratur för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger

Centralt innehåll Språkbruk, åk 4-6

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord.

Svenska som andraspråk

Centralt innehåll Läsa och skriva, åk 4-6

- Gemensam och enskild läsning. Läsrelaterade aktiviteter och strategier för att förstå, avkoda och tolka ord, begrepp och texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, både det direkt uttalade och sådant som är indirekt uttryckt.
- Sammanfattning av texter.
- Resonemang om texter med koppling till sammanhang inom och utanför texten samt till den egna läsoplevelsen.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag.
- Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.

Centralt innehåll Tala, lyssna och samtala, åk 4-6

- Strategier för att förstå och göra sig förstådd när det egna svenska språket inte räcker till, exempelvis att be om förtydliganden, omformulera och använda olika språk som resurs.
- Olika former av strukturerade samtal, till exempel dialoger och intervjuer.
- Att lyssna aktivt, ställa frågor, uttrycka tankar och känslor samt resonera och argumentera i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser. Användning av sambandsord för att jämföra, motivera och exemplifiera.

Centralt innehåll Texter, åk 4-6

- Skönlitteratur för barn och unga från olika tider, från Sverige och övriga världen. Lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger. Texternas ord och uttryck.
- Centralt innehåll Språkbruk, åk 4-6
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord

Arbetsuppgifter

Till boken finns olika typer av uppgifter som eleverna kan arbeta med på egen hand, parvis eller i helklass. Uppgifterna är strukturerade utifrån tre rubriker – Inför läsningen, Under läsningen och Efter läsningen.

Inför läsningen

För att förbereda eleverna på läsningen kan du som lärare uppmuntra eleverna att bekanta sig med boken och dess innehåll.

1. Diskutera titeln.

- a. Vad är "yttersta vildmarken" och vad kan en bok med titeln *Den yttersta vildmarkens historia*. Kuben handla om?

2. Undersök omslaget.

- Vad visar omslagsbilden?
- Vilken miljö är det som skildras?
- När i tiden kan handlingen utspela sig? Dåtid, nutid, framtid? Motivera ditt svar.

3. Låt eleverna fundera över handlingen.

- a. Vad tror du att boken kommer att handla om? Vad får dig att tro detta?
Låt eleverna individuellt skriva ner sina tankar om handlingen. Lyft deras tankar i helklass.

4. Läs första kapitlet "Kuben" högt och låt eleverna rita en bild som visar något från första kapitlet.

- a. Låt eleverna i smågrupper presentera sina teckningar för varandra.
- b. Sätt upp elevernas teckningar på klassrumsväggen, som en installation.

Under läsningen

Gemensam läsning med loggskrivande och gruppdiskussioner

Kuben är en bok som med fördel kan användas i helklassundervisning. Att läsa tillsammans, få reflektera över sin läsning och sedan samtala om den med andra kan fördjupa elevernas förståelse för texten men också skapa ett ökat läsintresse.

Dela upp läsningen i lässtopp, alltså att eleverna till varje vecka läser ett visst antal sidor. Läsningen kan bestå av högläsning av dig som lärare, högläsning av elever, parläsning eller tyst egen läsning (i skolan eller som läsläxa hemma).

Låt eleverna under sin läsning skriva loggar, där de ges möjlighet att reflektera över sin läsning. Loggen kan vara i form av en *Text- och Tankelogg*, där *Text* är citat från boken och *Tanke* är elevernas egna reflektioner kring citaten de skrivit upp. Eleverna kan föra sin logg i en skrivbok, ett digitalt dokument som de delar med dig som lärare eller på ett papper. Loggen kan exempelvis se ut så här:

Namn _____ Klass _____

Bokens titel _____

Författarens namn _____

Text	Tanke
Här fyller du i citat från texten tillsammans med sidnumret som du hittat citatet på. Citatet kan vara ett ord, en mening eller ett stycke.	Här fyller du i dina tankar kring citatet. Vad tänkte du eller kände du när du läste citatet?

Stanna upp vid varje lässtopp och låt elevernas loggar från läsningen vara en grund för textsamtal i smågrupper eller helklass. Komplettera samtalen med följande frågor som är framtagna till de olika kapitlen eller med de värdegrundsuppgifter som finns sist i denna handledning.

Del I

Kapitel Kuben

1. Vad får du veta om John?
2. Varför kommer det en kub till dem och vad kan det vara i kuben, tror du?

Kapitel Pojken

1. Vem är Marjo och vad får du veta om honom?
2. Mamman pratar om Programmet. Vad är det för något?
3. Hur tror du John känner sig när det kommer en okänd pojke som ska bo hos dem? Hur hade du känt dig?

Kapitel Myrmarker

1. Kapitel heter Myrmarker. Vad är en myrmark för något?
2. Vad gör John, Marjo och hans mamma på myrmarken?
3. Marjo verkar inte så van vid norra Sverige. Hur kan man se det i texten?
4. Vad är en solkatt för något?

Kapitel Kraschlandning i trädgården

1. När Johns pappa blir upprörd använder han "bokord" (sidan 16). Vad är ett bokord? Kan du exempel på andra bokord än det som nämns i texten?
2. Skiljer sig samhället i boken från vårt eget? I så fall på vilket eller vilka sätt?
3. Tror du att drönaren blev nedskjuten?

Kapitel Lådan

1. John har ett gömställe för sina fynd. Var någonstans har han detta gömställe?
2. Kulan som John hittade har en text. Det står "Oss får ni aldrig" (s 21). Vad kan det betyda och vem kan ha präglat kulan (satt texten på kulan)?
Kapitel Loppor och löss
3. John vet på ett ungefär vad en begravningsentreprenör är för något. Vet du? Beskriv med egna ord vad en begravningsentreprenör är.
4. Mannen, begravningsentreprenören, berättar att ett kraftverk har sprängts. Vem tror han att det är som sprängt det?
5. Marjo försöker rymma. Vad kan det bero på?

Kapitel Utvärderingstisdag

1. Vad är "utvärderingstisdag" för något?
2. John svarar på frågorna istället för hans mamma. Tycker du att han gör rätt eller fel?

Kapitel Slakten

1. Beskriv Johns moster.
2. Johns kusin tvingar Marjo till något han inte vill och sedan säger kusinen att det var Marjo som tvingade sig till en kyss. Varför ljuger kusinen?
3. Vad är en gökunge för något?

Kapitel Domaren dömer som hon vill

1. Johns moster är en domare. Vad är det domare får göra?
2. Hur ser man om någon är en domare?

Kapitel Ingen gillar tjuvlyssnare

1. Vad är det Johns kusin berättar om mannen på caféet?

Kapitel Krocket (på liv och död)

1. Hur är relationen mellan Johns moster och hans kusin (Alice)?
2. Kapitlet har titeln "Krocket på liv och död". Varför har kapitlet fått denna titel?

Kapitel En hastig avfärd

1. Varför åker Johns moster och kusin hastigt hem igen?
2. Hur kan getingarna ha tagit sig in i huset och varför gick de till attack mot just Johns moster och kusin?

Kapitel Getingfursten

1. Vem är getingfursten?
2. Hur lyckades getingfursten få getingarna att intressera sig för Johns moster och kusin?

Kapitel Jerikos

1. John och hans familj bor långt ifrån andra människor och åker bara då och då in till staden för att handla. Hur hade du upplevt att bo så ödsligt som de gör?
2. Hos Jeriko, skrotsamlaren, verkar allt mellan himmel och jord finnas. Rita en bild som visar hur det ser ut hos Jeriko.
3. Vilka är avläggarna (sidan 50)?
4. Vad är avfallsdumpen för något?
5. Hos Jerikos går flera barn fram för att prata med John. Vad är det de vill prata med honom om?

Kapitel Ren rutin

1. Varför vill Avläggarna gå igenom Mona-Lisa?
2. En av Avläggarna använder sin chockpistol på Johns mamma. Vad beror det på?

Kapitel Inte för barn dricka

1. Vem är Vincent och varför hjälper han John och Johns mamma?
2. Vad är det för dricka som John inte får dricka?
3. När John och hans mamma kommer tillbaka till bilen är varorna och kassetten borta. Vem tror du det är som har tagit deras saker?

Kapitel Kniven

1. Vad gör man när man täljer?
2. John är duktig på att tälja. Han täljer olika träfigurer. Har du någon gång testat att tälja?
3. Vad är bitarblad för något och varför blir John så glad när han hittar det?
4. Vad tror du det är för känslor som väcks i John när hans pappa kallar Marjo för "en vandra de lyckoamulett"?

Kapitel Ben från gås i hushållspapper

1. Vem eller vad är "Svarten"? Kan du gissa?
2. Varför knycker Marjo gåsben?

Kapitel Handy Lång

1. Hur skulle du vilja beskriva Handy Lång?
2. På sidan 64 står det att "gubben Lång ömsade skinn". Vad betyder det?

Kapitel Två bruna ögon och hår ner till axlarna

1. John vill inte säga Marjos namn utan kallar honom "pojken" eller "han". Varför tror du att han gör det?
2. Vem tror du det är som syns på fotot?

Kapitel Enmånadersjubilarer

1. Hur känner sig John när Marjo får kniven? Hur ser man det i texten?
2. Pappan använder ännu ett bokord, ordet "ogint". Vad betyder det?

Kapitel Sanning och konsekvens

1. Vad går leken sanning eller konsekvens ut på?
2. Vad är Programmet och vilka är utförarna?
3. Marjo verkar inte vilja prata om flickan på fotot. Vad kan det bero på?

Kapitel Olycksdagen

1. Kapitlet heter "Olycksdagen". Vad är det för olyckor som händer?

Kapitel Utföraren

1. Vilket intryck får du av utföraren? Är han en person som verkar vara snäll, glad, arg, elak...? Förklara vad i texten det är som får dig att få just detta intryck av honom. John går in i Kuben

Kapitel Inne i kuben

1. John väljer att gå in i kuben. Varför gör han det?

Kapitel Brus

1. Varför har Johns pappa gett sig ut för att leta efter honom?
2. Johns mamma vill använda koder när de talar i jaktradion. Varför det?
3. Vad kan ha hänt med Johns pappa?

Kapitel Uppförs

1. Vad är Fågelboet för något?
2. Johns mamma råkar gå där det finns en massa duvor. Vad händer?

Kapitel Ett snitt med kniven

1. Hur lyckas John och hans mamma ta sig upp för bergväggen?
2. På sidan 96 står det att de hör ett "skrapande, jämrande läte". Vad kan det vara som låter så?

Kapitel I buren

1. Det är Johns pappa som sitter fast i en gammal bur. Hur ser buren ut? Rita upp den.
2. John hittar ett kamerastativ och en kikare. Vems tror du att det är?
3. Vad kan ha hänt med Marjo?

Kapitel Ridå

1. Någon har slagit Marjo. Han har stora sår på ryggen.
 - a. Vem kan ha gjort det?
 - b. Varför har Marjo inte berättat om sina sår för John eller för Johns föräldrar?

Kapitel Mammas herbarium

1. Vad är ett herbarium?

Del 2

Kapitel Baronessan av den första snön

1. John funderar över vad som hänt sedan Kuben kom hem till dem. Han upplever att hans och Marjos relation nu är annorlunda. Vad kan det bero på?
2. John får sköta om honom. Varför gör han det och inte Johns mamma?
3. Var kan Johns mamma ha tagit vägen?
4. John visar Marjo en glänta där det finns en gravsten. Vem ligger begravd där?
5. Marjo berättar om fotot som han hade i sin overallficka. Vem är flickan på bilden?

Kapitel Ett torn av glas

1. John och Marjo börjar berätta om sig själva. Vad säger de?

Kapitel Örat

1. Vad är "Trettitre och Femtis öra" (sidan 113)?

Kapitel Lilla sparv

1. John gillar när Marjo säger "du och jag". Hur skulle du säga att deras relation förändrats sedan första mötet i Kuben i början av boken fram till nu?
2. Marjo säger att han är "För snabb för döden" (sidan 116). Vad menar han med det?
3. Vem är Svarten?
4. Marjo säger att han inte saknar sina föräldrar. Tror du honom?
5. Vad är "andra sortens besökare" (sidan 118) och vad vill de ha hjälp med?
6. Vem är Lilla Sparv?

Kapitel Besök nummer två

1. Vad har Marjo gjort med flugfångarna?
2. Marjo vill visa John en "udda grej". Vad är den udda grejen?
3. Marjo tror att det är en kod som han hittat. Varför tror han att det är en kod?
4. Någon fastnar i Marjos flugfångare. Vem är det som fångats?
5. Varför kommer Vincent på besök? Vad är det han vill?

Kapitel Inte nudda golv

1. John och Marjo leker "Inte nudda golv". Har du gjort det någon gång?
2. Under sin lek lyckas pojkarna välla ner en tavla och Marjo säger att de där fotografierna är som en "kuliss". Vad menar han med det?
3. Marjo vill att John ska hämta identitetshandlingarna, tändstickor och en skål med vatten. Vad tror du att han ska göra?

Kapitel Hemligheter för de invigda

1. Vilka arbetade Marjos mormor för och vad gjorde hon i sitt jobb?
2. Vad händer när de ska se om Johns och hans mammas och pappas identitetshandlingar är äkta eller förfalskade?

Kapitel Radioskugga

1. På radion säger Statsmakten att Yttersta vildmarken ska "civiliseras" (sidan 136). Vad inne bär att civiliseras?
2. Hur reagerar Johns pappa när han hör Statsmaktens nyheter på radion?

Kapitel Bland svalor

1. John vaknar av att hans pappa är på taket. Vad är det pappan försöker göra?
2. Johns pappa berättar att han ska åka iväg och leta efter Johns mamma. John blir snopen då pappan säger att han ska kör bil. Varför blir John snopen när pappan säger att han ska köra bil?

Kapitel Kodnyckeln

1. Vad är en "kodnyckel" (sidan 143)?
2. Vad kan "Blåsa liv i glöden" (sidan 144) betyda?

Kapitel Ändå upp till himlen

1. Vad är det John har byggt och vad ska han använda det till?
2. Beskriv Fågelboet.
3. Vem hittar pojkarna vid Fågelboet?
4. Vad är det mamman gör och varför vill hon inte att pojkarna ska se det?

Kapitel När de kommer

1. Vilka är "de" som mamman pratar om (exempelvis på sidan 151)?

Kapitel I en burk med Stånk-Gädda

1. Vad är Stånk-Gädda?
2. Vad gör pojkarna för att kunna tjuvlyssnare på föräldrarna och Handy?
3. Vem är "ulven" (sidan 160) som Handy pratar om?
4. Johns föräldrar kommer att bli ulvjägare. Vad innebär det?
5. Hur reagerar Marjo när han får höra att hans föräldrar nog är i "tunnlarna" (sidan 162)?

Kapitel Skott i natten

1. John och hans mamma vaknar av skott. Vem tror du det är som skjuter?
2. Vad gör John och hans mamma i kallförrådet?
3. Vem är Paloma den yngre (en duva) och vad är hennes uppdrag?
4. Johns mamma säger att en brunnen mast kan ge människorna i Yttersta vildmarken och byarna runt omkring hopp. Vad menar hon med det?
5. Hur menar Johns mamma att man kan komma undan en ulv?

Del 3

Kapitel Fyrkanten och järven

1. Vilka är det som kommer på besök och vad är det de vill?
2. Avläggarrun ljög om identitetshandlingarna och sa att de var i ordning. Varför ljög hon, tror du?
3. Vem är det som varit gömd under köket?

Kapitel Klogg

1. Vad betyder "kloggat igen" (sidan 176)?
2. Marjo har en idé om hur de ska gömma och få ut Handy. Vilken är hans idé?
3. Vad berättar Begravningsentreprenören om vad som händer i samhället när han kommer för att hämta en byrå?

Kapitel I skåpet

1. John får i uppdrag att köra skåpet som föräldrarna byggt. Marjo tycker inte det är riktigt klokt att John ska köra. Håller du med honom?
2. Vad händer vid de olika vägsjärrarna?
3. Hur reagerar John när de tvingas stanna?
4. Var hade de gömt Handy?

Kapitel Provianteringen

1. Duvorna Paloma, Salome och Lilla Vit är viktiga. Varför är de viktiga?
2. Vad betyder att proviantera?
3. John följer med till staden och blir jagad av barnen. Varför jagar de honom?
4. Var gömmer John sig?
5. Vem är ulven?

Kapitel Under sängen

1. John blir fast under Vincents säng och tror först att Vincent vet om att han är där. Varför tror John det?

Kapitel Ett fritt land

1. Johns mamma berättar att ulven försvunnit. Hon säger också att hon hade hoppats att ulven hade varit någon annan. Varför hade hon hoppats det?
2. Johns mamma säger att de bor på en landremsa som inte ägs av Statsapparaten. Vad inne bär det för dem?
3. Johns mamma säger att "människorna inte är enkla" (sidan 203). Vad menar hon med det och håller du med henne?

Kapitel Stora tolv

1. Vem kommer på besök när John fyller år?
2. Vad får John i present av Jeriko?
3. John ger även Jeriko en present. Vad är det Jeriko får?

Kapitel Kvinnan med födelsemärket

1. John får ännu en present efter att Jeriko åkt iväg. Vad är det han får?
2. Vem är Josef?
3. Vad får John veta om sin pappa och sin pappas uppväxt? Hur hade du reagerat på alla denna information om du varit John?
4. Johns föräldrar berättar vad de tror att Marjos föräldrar gjort. Återberätta med egna ord.
5. Varför kan inte John träffa sin farmor och farfar?

Kapitel Under stjärnorna

1. Vad betyder "Stora tolv" (sidan 220)?
2. Varför måste John till kusten?
3. John upplever att det har varit hans bästa födelsedag. Vad är det som gör den så bra?

Skapa egna illustrationer

Vilka bilder väcker boken hos eleverna? Låt dem få illustrera bokens olika kapitel och på så sätt dela med sig av sina inre bilder. Dela upp kapitlen mellan eleverna i klassen eller låt eleverna få välja ut några kapitel som de ritat bilder till. Sätt upp bilderna tillsammans med den som de ritade till kapitel Kuben i uppgiften "Inför läsningen".

Lek med texten

Nils tipsar inledningsvis om att det kan vara spännande att leka med texten och det ska eleverna få göra i denna uppgift. Låt eleverna under sin läsning leta "snygga" meningar (vad som är en snygg mening får eleverna själva bestämma), meningar som de vill förbättra eller förändra och meningar som de tycker innehåller utförliga beskrivningar. De kan samla meningarna i en enkel logg med tre rubriker:

- Snygga meningar
- Meningar som behöver förbättras
- Meningar med utförliga beskrivningar

Stanna med jämna mellanrum upp i läsningen och låt eleverna få dela med sig av sina meningar. Vilka är det de fastnat för under läsningen och vad händer med texten när de förbättrar eller förändrar den?

Efter läsningen

Skriv en fortsättning

Kuben är första delen i en serie. Det kommer med andra ord en fortsättning men vad kommer att hända i den? I denna uppgift får eleverna bli Nils Lundkvist och skriva en egen fortsättning.

Läs gärna sista kapitlet högt. I det har John precis firat sin födelsedag, den bästa någonsin. Hans mamma berättar att han nu är "stora tolv" och att det är dags för honom att tjänstgöra. Mamman lovar att följa med honom till kusten för inskrivning kommande vecka. Låt eleverna ta vid och hitta på fortsättningen. De kan ta hjälp av följande frågor: Vad tror du kommer att hända? Kommer John till kusten? Blir han inskriven och får han en tjänstgöring? Vad händer med Marjo och hunden? Och vad händer i samhället? Försöker motståndsrörelsen förhindra Statsapparaten från att styra?

Bara fantasin sätter gränser!

Byt perspektiv

I boken får läsaren följa John men vad skulle hända om eleverna fick låta någon annan av bokens karaktärer komma till tals? Låt eleverna välja en av de andra personerna och berätta en specifik situation eller händelse ur deras perspektiv. Vad tänker Marjo när han tvingas in i Kuben och skickas iväg till Johns familj? Hur gör mamman när hon släcker masten? Och hur går det till när Johns pappa fastnar i buren? Det är bara några exempel på personer och händelser som eleverna skulle kunna skriva om.

Värdegrundsfrågor

I undervisningen kan du på olika sätt arbeta med värdegrundsfrågor. Här kommer några olika förslag på uppgifter och övningar, alla förankrade i boken Kuben.

Fyrahörn

När du arbetar med fyrahörn är tanken att eleverna ska bli medvetna om de val som de gör, vad som kan påverka dessa samtidigt som de får möjlighet att lyssna på andras tankar och åsikter. Det är viktigt att det finns ett bra klassrumsklimat och en fördel kan vara om du och eleverna kommer överens om vilka regler som ska gälla när ni arbetar med fyrahörn. Exempel på regler är:

- Alla ska få möjlighet att förklara/motivera sin ståndpunkt
- Ingen får kommentera andras svar på ett nedlåtande sätt
- Alla får lov att byta ståndpunkt under övningen och gör det genom att gå till "rätt" hörn efter att varje grupp berättat om sina tankar kring varför de valde just detta hörn.

Fyrahörn bygger på att du ger eleverna fyra val att välja mellan (ställningstagande). Varje hörn i klassrummet representerar ett ställningstagande. Tre av hörnen har färdiga ställningstaganden och det fjärde hörnet är ett öppet hörn där eleverna själva får komma med ett alternativ.

I *Kuben* är det flera som ljuger (John ljuger för sina föräldrar, Johns kusin ljuger angående kyssen) och en fråga skulle därför kunna vara denna:

Är det någon gång tillåtet att ljuga?

Hörn 1: Ja, det är alltid tillåtet att ljuga.

Hörn 2: Det är bara tillåtet att ljuga om man är i fara.

Hörn 3: Det är aldrig tillåtet att ljuga.

Hörn 4: Eget alternativ.

I boken används vid några tillfällen våld (exempelvis när Johns mamma ifrågasätter Avläggaren) och därför skulle denna fråga kunna vara intressant att samtala om:

Kan våld någon gång vara tillåtet?

Hörn 1: Ja, när man själv blir hotad (försvar)

Hörn 2: Ja, när man försvarar sin familj

Hörn 3: Nej, aldrig

Hörn 4: Eget alternativ

Boken skildrar ett samhälle som styrs på ett sätt som delvis påminner om en diktatur. En fråga att diskutera skulle därför kunna vara denna:

Vad är det egentligen som krävs för att ett land ska vara demokratiskt?

Hörn 1: Att alla människor får tycka och tänka som de vill

Hörn 2: Att alla människor följer de lagar och regler som finns i samhället

Hörn 3: Att alla människor får rösta på vem de vill (fria val)

Hörn 4: Eget alternativ

Kortskriva eller samtala kring frågor

Ett annat sätt att arbeta med värdegrundsfrågor är att skriva eller samtala om dem. Här kommer förslag på några frågor som eleverna skriftligt eller muntligt kan få reflektera kring efter sin läsning av boken *Kuben*.

- Vad innebär det att vara en god kompis?
- Var går gränsen för att något ska kallas kränkning?
- Hur ska man bete sig om man ser någon göra något dumt eller otillåtet?
- Är det någon gång tillåtet att bryta mot lagen?

Ge goda råd

I *Kuben* ställs karaktärerna inför olika svåra beslut. Plocka fram exempel där karaktärerna ställs inför svåra beslut (exempelvis Marjos föräldrar som "rånar" banken, Johns mamma som ger sig av hemifrån för att hjälpa motståndsrörelsen, Johns pappa som tar en annan människas identitet...) och låt eleverna ge karaktärerna råd. Hur ska de agera eller hur borde de ha agerat? Varför ska de agera/skulle de ha agerat på detta sätt? Eleverna kan få ta hjälp av följande börjor:

*Om jag var i dina kläder skulle jag...
Jag skulle ha gjort så för att...*

Låt eleverna diskutera sina val med varandra och avsluta gärna med en diskussion i helklass.

Gå in i en roll

Denna övning kan göras under eller efter läsningen. Låt eleverna gå in i en roll och spela en av bokens karaktärer. Övriga elever får ställa frågor och eleven som är karaktären svarar utifrån så som eleven tror att karaktären skulle ha svarat. Detta gör eleven utifrån det den läst i boken och den förståelse av karaktären som läsningen bidragit med. Intressant kan vara att stoppa läsningen när det "hettar till", exempelvis när kusinen ljuger om att Marjo kysst henne, när flickan i staden är elak mot John, när det framgår att Vincent är en ulv eller när Avläggarens fru väljer att ljuga om identitetshandlingarna.

